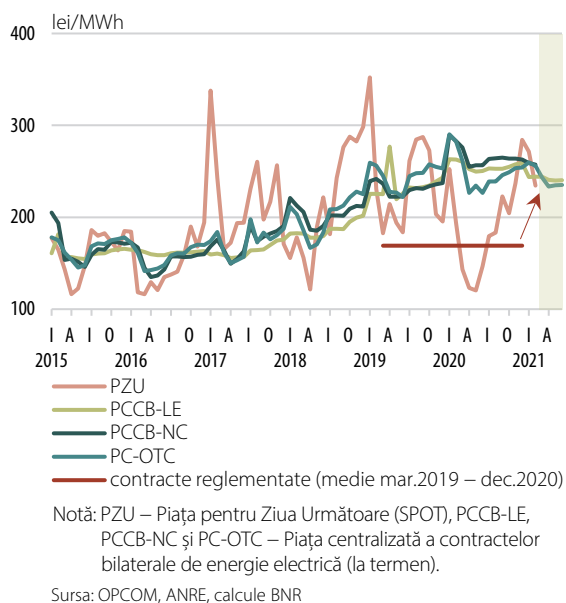

Caseta 1. Liberalizarea pieței energiei electrice pentru consumatorii casnici: scurt istoric și evoluții curente

Procesul de liberalizare a pieței energiei electrice pentru consumatorii casnici a demarat în anul 2013, autoritățile stabilind un calendar de majorare graduală a ponderii componente de piață concurențială, respectiv a ponderii energiei active achiziționate de pe piața liberă. Ultima etapă a acestui proces a avut loc la finele anului 2017. Pe măsura avansării calendarului de liberalizare s-a conturat o tendință de migrare a clienților către piața concurențială, destul de timidă însă până în decembrie 2017 (consumul acestora ajungând, în decurs de patru ani, la numai 10 la sută). Consumatorii care, până la începutul anului 2018, nu optaseră încă pentru o ofertă pe piața concurențială au devenit automat beneficiari ai așa-numitului serviciu universal – care reprezintă în mod normal un serviciu de ultimă instanță, dar care a fost utilizat temporar pe scară largă pentru a facilita tranziția fără sincope la piața liberă; din același motiv, tariful serviciului universal a continuat să fie supus avizării ANRE. Indiferent de tipul de tarif pentru energia activă, celelalte componente ale facturii rămâneau sub controlul autorității de profil: tarifele aferente serviciilor (transport, sistem, distribuție), contribuția pentru cogenerarea de înaltă eficiență și cota obligatorie de achiziție de certificate verzi.

Deschiderea completă a pieței energiei electrice la începutul anului 2018 a fost însă de scurtă durată, plafonarea prețurilor prin OUG nr. 114/2018 și, ulterior, prin ordonanțele militare emise în contextul pandemiei blocând procesul. Acesta a fost reluat la începutul anului 2021, prețul energiei active urmând să reflecte din nou mecanismele pieței; restul componentelor din factură, cumulând circa jumătate din prețul final, rămân sub controlul autorității de profil. Dacă în cursul anului 2018 prețul final pentru clienții aflați în serviciul universal era supus avizării ANRE, în prezent acest lucru nu mai este valabil.

Grafic A. Prețurile energiei electrice

În pofida intervențiilor legislative apărute în domeniu, procesul de migrare a clienților către piața concurențială s-a intensificat în ultimii ani, consumul acestora ajungând să dețină la sfârșitul anului 2020 o pondere de aproximativ 40 la sută. Diferența dintre factura plătită de consumatorii aflați în regim concurențial și cei alimentați în regim reglementat s-a majorat sensibil însă în acest interval, cea dintâi fiind cuplată la evoluțiile pieței, ale cărei condiții s-au deteriorat semnificativ în anii recenți. Perioada 2019-2020 a fost caracterizată de deficiențe la nivelul ofertei de electricitate, producția de energie pe bază de cărbune fiind puternic afectată de majorarea amplă a costurilor de achiziție a certificatelor de emisii CO₂, iar cea generată de hidrocentrale, de condițiile meteorologice nefavorabile (mai ales în anul 2020, care a fost unul extrem de secetos). Această situație

a determinat poziționarea cotațiilor de pe piața *en gros* pe un trend ascendent, contractele la termen cu livrare în primele luni din anul 2021 ajungând să se tranzacționeze la aproximativ 240 lei/MWh (față de o medie de sub 200 lei/MWh în anul 2018). În tot acest timp, prețul de achiziție a energiei electrice reglementat de autorități s-a menținut în jurul valorii de 170 lei/MWh (Grafic A). Pe baza acestor informații și presupunând constante celelalte elemente ale facturii, reîntoarcerea pieței la coordonate concurențiale începând cu 1 ianuarie 2021 ar fi implicat un salt al prețurilor finale de peste 10 la sută.

Liberalizarea de la începutul anului 2021 a adus o creștere a facturii finale, în medie, cu 18,4 la sută (variație lunară). În absența semnării unui contract pe piața liberă, consumatorii aflați în regim reglementat au fost trecuți automat în serviciul universal, până la momentul optării pentru o ofertă concurențială, pentru a asigura continuitatea furnizării energiei electrice, tarifele de pe acest segment fiind, însă, în general, mai ridicate comparativ cu cele de pe piața liberă. Având în vedere că majoritatea clienților aflați în regim reglementat nu optaseră până la finele anului 2020 pentru o ofertă concurențială, principalii furnizori (la recomandarea ANRE) au oferit clienților casnici posibilitatea de a se decide asupra unei oferte de pe piața liberă până la jumătatea anului 2021, urmând ca în acest interval diferența dintre tariful aferent serviciului universal (plătit până la momentul semnării unui nou contract) și cel din noua ofertă să fie decontată cu ocazia regularizărilor.

Cel mai probabil, stabilizarea pieței energiei electrice ulterior liberalizării va fi un proces de durată, piața aflându-se într-o fază timpurie de dezvoltare. Încep să se observe însă preocupări tot mai accentuate privind sporirea nivelului de transparență, de informare și conștientizare în rândul consumatorilor, iar numărul participanților și al ofertelor competitive este în continuă creștere. Toate aceste elemente sunt de natură să conducă în timp la o intensificare a concurenței și, implicit, la condiții tot mai avantajoase pentru clientul final. De altfel, sunt probabile ajustări descendente ale prețurilor în perioada următoare, date fiind ofertele mai atractive de pe piață în acest moment (comparativ cu serviciul universal), precum și posibilitatea clienților de a beneficia retroactiv de acestea.